

ПРИНЦИПИ РОЗБУДОВИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ У ДЕРЖАВІ

PRINCIPLES OF DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE LEGAL RELATIONSHIPS IN RELATION TO THE PROTECTION OF RIGHTS FOR A CHILD DURING THE ARMED CONFLICTS IN THE STATE

Максименко О.В.,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної міліції

Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів слідства та кримінальної міліції
Національної академії внутрішніх справ

У статті розглядається поняття адміністративних правовідносин та особливості їх розбудови. На основі науково-теоретичних узагальнень виокремлено основні принципи розбудови адміністративних правовідносин під час збройних конфліктів у державі. Проаналізовано деякі права дитини та основні складові адміністративно-правового механізму їх захисту під час збройних конфліктів у державі.

Ключові слова: дитина, права дитини, адміністративні правовідносини, принципи, збройний конфлікт.

В статье рассматривается понятие административных правоотношений и особенности их развития. На основе научно-теоретических обобщений выделены основные принципы развития административных правоотношений во время вооруженных конфликтов в государстве. Проанализированы некоторые права ребенка и основные составляющие административно-правового механизма их защиты во время вооруженных конфликтов в государстве.

Ключевые слова: ребенок, права ребенка, административные правоотношения, принципы, вооруженный конфликт.

The concept of administrative legal relationships and feature of their development is examined in the article. On the basis of theoretical generalizations basic principles of development of administrative legal relationships are distinguished during the armed conflicts in the state. Some rights for a child and basic constituents of administrative and legal mechanism of their defense are analysed during the armed conflicts in the state.

Key words: child, rights for a child, administrative legal relationships, principles, armed conflict.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства і держави може бути охарактеризований як трансформаційний, у якому наявні прагнення створення громадянського суспільства та забезпечення максимальної реалізації прав і свобод людини й громадянина, серед яких особливо варто виділити права дитини.

Останнім часом становлення демократії в державі та розвиток громадянського суспільства часто відбувається шляхом подолання збройних конфліктів. Збройний конфлікт (від лат. *conflictus* – зіткнення) – вкрай гостра форма вирішення протиріч між державами, що характеризується двостороннім застосуванням воєнної сили [1]. Особливої уваги в такому протистоянні потребують найбільш уразливі верстви населення. У зв'язку з цим загострюється актуальність дослідження адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів, особливостей їх реалізації, правової активності носіїв прав. При цьому постає потреба у виділенні основних принципів розбудови адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів в Україні.

Стан дослідження. Принципи адміністративних правовідносин є передусім предметом розгляду адміністративного права. Зокрема їм присвячені окремі праці вітчизняних та зарубіжних науковців-адміністративістів В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, А.І. Берлача, В.М. Гарашука, І.П. Голосніченка,

П.В. Діхтієвського, Р.А. Калужного, А.А. Кармолицького, А.Т. Комзюка, Є.Б. Кубка, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, В.І. Курила, О.О. Майданник, В.І. Олефіра, В.П. Петкова, В.М. Поповича, О.П. Рябченко, Сіренка, В.В. Цветкова, В.О. Шамрая.

Серед науковців, які досліджували збройні конфлікти, найбільш відомими є В.А. Батирь, В.О. Котигоренко, А.С. Поспелов, В.О. Целуйко та інші.

Не викликає сумнівів те, що дослідження принципів розбудови адміністративних правовідносин щодо забезпечення прав дитини в складних умовах, в тому числі й під час збройних конфліктів у державі, потребує належної уваги науковців та практиків. Підлягають реформуванню окремі складові механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини та систематизація адміністративних норм. Разом з тим необхідні науково-теоретичні узагальнення та визначення нових принципів адміністративних правовідносин під час збройних конфліктів у державі.

Таким чином, метою пропонованого дослідження є визначення поняття адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів у державі та виокремлення в адміністративному праві України принципів адміністративних правовідносин в зазначених умовах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасних міжнародних відносин свідчить про те, що попри значні зусилля міжнародної спільноти ООН, відповідних міжнародних організацій та конкретних

держав зі збереження миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку кількість збройних конфліктів на нашій планеті зростає [1, с. 3].

Щоденно під час збройних конфліктів гинуть та отримують поранення тисячі цивільних осіб. Більшу половину цих жертв, як не прикро, становлять діти. За даними Дитячого Фонду ООН за останнє десятиліття, в ході збройних конфліктів загинуло 2 мільйони дітей, 6 мільйонів залишилися без домівок, 12 мільйонів отримали поранення чи залишились інвалідами, і щонайменше 300 тисяч дітей-солдат беруть участь у понад 30-ти конфліктах у різних кутках світу. Такі вражаючі цифри свідчать про те, що проблема захисту дітей і донині залишається неврегульованою повною мірою [2].

Відповідно до ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь, гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [3]. Особливого піклування з боку держави потребує дитина. Згідно зі ст. 1 Конвенції ООН «Про права дитини» «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, який застосовується до конкретної дитини, повноліття не досягається раніше» [4].

Збройний конфлікт починається, як правило, раптово, без офіційного оголошення про воєнні акції, що вживаються, та ведеться більш-менш короткочасно, невеликими військовими силами й засобами та з обмеженими політичними цілями.

Науковці розмежовують збройні конфлікти міжнародного та неміжнародного характеру.

Збройні конфлікти неміжнародного характеру називаються збройним протистоянням, що має місце в рамках території держави, між владою з однієї сторони, і організованими злочинними повстанськими групами – з іншої [5, с. 51].

Міжнародні збройні конфлікти – це суспільні відносини, які склалися між суб'єктами міжнародного права в період, коли одна сторона застосовує збройні сили проти іншої [5, с. 55].

Сутність збройних конфліктів та основні шляхи їх правового врегулювання відображено в Женевських конвенціях 1949 року [6].

Врегулювання збройного конфлікту відбувається дипломатичним шляхом на державному рівні, у той час як прикордонні збройні інциденти можуть бути врегульовані шляхом переговорів спеціальних уповноважених (прикордонних комісарів) суміжних держав.

В основу розбудови адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів в Україні покладено норми ратифікованої Україною Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни, розроблену після Другої світової. А 2004-го – Факультативного протоколу до Конвенції ООН про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. Втім донині не функціонує адміністративно-правовий механізм щодо їх застосування.

Закон України «Про охорону дитинства», де в ст. 30 визначається заборона участі дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, створення дитячих воєнізо-

ваних організацій та формувань, пропаганду серед дітей війни і насильства.

Держава вживає всі можливі заходи для забезпечення захисту прав дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, та догляду за ними. Їм надається матеріальна, медична та інша допомога, в разі потреби їх влаштовують у заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, заклади охорони здоров'я тощо [7].

Проаналізувавши зміст даної норми, можемо зазначити, що вона є здебільшого декларативною. Адже щойно на вулицях міст в нашій державі пролунали перші постріли, як з'ясувалося, що в системі державно-правового управління не існує спеціалістів ні з професійними знаннями, ні вмінням стосовно захисту дітей у зонах збройного конфлікту.

Тому ми вважаємо, що даний закон потребує доповнень та деталізації окремих положень. Зокрема, вважаємо, що потрібно закріпити в ст. 1 Закону поняття та соціальний статус «дитина, що перебуває в зоні збройного конфлікту». Крім того, необхідно наділити спеціальними повноваженнями окремих державних службовців при районних адміністраціях, які пройдуть спеціальну підготовку та зможуть надати кваліфіковану допомогу всім суб'єктам адміністративних правовідносин у разі виникнення збройних конфліктів.

Спираючись на основні положення вищезазначених адміністративно-правових норм, спробуємо виокремити основні принципи розбудови адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів у державі.

Передусім зазначимо, що адміністративно-правові відносини – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини, в яких їх сторони (суб'єкти) взаємозв'язані й взаємодіють шляхом здійснення суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами.

Адміністративно-правові відносини формуються, як правило, в особливій сфері суспільного життя – публічному (державному і самоврядному) управлінні і насамперед у зв'язку із здійсненням органами виконавчої влади своїх владно-розпорядчих функцій. Ця особливість адміністративних правовідносин прямо впливає зі змісту предмета адміністративно-правового регулювання. Адміністративні правовідносини можуть виникати за ініціативою будь-якої із сторін. Проте згода або бажання другої сторони не є обов'язковою умовою їх виникнення. Адміністративні правовідносини можуть виникати всупереч бажанню другої сторони [8].

Тому ми вважаємо, що адміністративно-правові відносини щодо захисту прав дитини під час збройного конфлікту в державі – це суспільні відносини, що склалися між органами державної влади та суб'єктами внутрішньодержавного чи міжнародного збройного конфлікту, які взаємопов'язані й взаємодіють шляхом здійснення суб'єктивних

прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами.

Процес розбудови адміністративно-правових відносин щодо захисту прав дитини під час збройного конфлікту в державі є складним та базується на встановлених законом принципах.

Узагальнення існуючого теоретичного матеріалу, дослідження змісту чинного адміністративного законодавства України та практики його застосування щодо захисту прав дитини під час збройного конфлікту в державі, дозволяють виділити наступні принципи:

- верховенства права;
- законності;
- рівності усіх суб'єктів адміністративних правовідносин;
- демократизму;
- гуманності;
- соціального спрямування;
- рівноправності громадян та національностей;
- пропаганди серед дітей війни та насильства;

– привілейованого ставлення до вагітних жінок, жінок, які мають дітей до 7 років та дітей віком до 15 років.

– та інші.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевказане, можемо зазначити, що автором статті зроблено спробу дослідити основні теоретичні засади збройних конфліктів, та на основі їх узагальнення запропоновано визначення поняття адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів у державі, систему суспільних відносин, що склалися між органами державної влади та суб'єктами внутрішньодержавного чи міжнародного збройного конфлікту, які взаємопов'язані й взаємодіють шляхом здійснення суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами.

Розглянуто зміст адміністративних правовідносин в теорії Адміністративного права України, на основі яких сформовано основні принципи розбудови адміністративних правовідносин щодо захисту прав дитини під час збройних конфліктів у державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базов В.П. Воєнні злочини : Навч. посібник. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 336 с.
2. Виступ М.В. Герасимчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.danylenko.org/publ/konvencija_pro_prava_ditini_ta_uchast_nepovnoletnix_u_zbrojnih_konfliktakh/4-1-0-83/
3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/>
4. Конвенція ООН про права дитини. – К. : ТМ ПрінтІксПрес, 1999. – 23 с.
5. Батырь В.А. Международное гуманитарное право : Учебник для вузов. – М. : ЗАО Юстицинформ, 2006. – 336 с.
6. Женевские конвенции от 12 августа 1949 года и Дополнительные протоколы к ним. – 2-е изд., испр. – М. : Международный Комитет Красного Креста, 2001. – 344 с.
7. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.
8. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uristinfo.net/adminpravo/155-vb-averjanov-administrativne-pravo-ukrayini/3819-glava-10-administrativno-pravovi-vidnosini.html?start=4>.

УДК 349.6

ПОВНОВАЖЕННЯ ТА КОМПЕТЕНЦІЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

THE POWERS AND JURISDICTION OF THE CENTRAL AUTHORITIES IN THE FIELD OF FOREST RESOURCES OF UKRAINE

Матчук С.В.,

*здобувач кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

В даній науковій статті розкрито сутність повноважень та компетенції центральних органів виконавчої влади в сфері охорони лісових ресурсів України, а саме: Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство екологічних інвестицій України, Державне агентство земельних ресурсів України, Державна екологічна інспекція України.

Ключові слова: повноваження, публічна адміністрація, компетенція, центральні органи виконавчої влади, лісові ресурси.

В данной научной статье раскрыта сущность полномочий и компетенции центральных органов исполнительной власти в сфере охраны лесных ресурсов Украины, а именно: Министерство аграрной политики и продовольствия Украины, Министерство экологии и природных ресурсов Украины, Государственное агентство лесных ресурсов Украины, Государственное агентство экологических инвестиций Украины, Государственное агентство земельных ресурсов Украины, Государственная экологическая инспекция Украины.

Ключевые слова: полномочия, публичная администрация, компетенция, центральные органы исполнительной власти, лесные ресурсы.